

**Anna Michálková: Konceptualizace kvalit kresby autory staršího školního věku. Bakalářská práce.
– posudek vedoucího**

Autorka požádala o kresbu pána a o kresbu stromu děti v jedné 5. třídě (8 chlapců a 7 dívek) a v jedné 8. třídě. (Kresby prezentuje v *Příloze* – s. 116–131.) Nad kresbami vedla s dětmi rozhovory. (Rozhovory nahrávala a jejich přepisy uvádí v *Příloze* – s. 3–115.) Rozhovory byly polostrukturované (otázky viz *Příloha* s. 3). Jejich vtip spočíval ve snaze rozpovídat autory kreseb o jejich kvalitách prostřednictvím tázání se na to, co se jim v kresbě zvláště povedlo a co by zas chtěli změnit, vylepšit. V tomto autorka navázala na pojetí práce s chybou ve výtvarné výchově významného didaktika výtvarné výchovy J. Slavíka. V jeho pojetí má diskuse o možné „změně k lepšímu“ (*alteraci*) konkrétního díla zajistit to, aby na ně byly uplatňované estetické kánony odpovídající jeho vlastní stylizační orientaci. A jako taková má být klíčovým prostředkem ke zdokonalování schopnosti výtvarné tvorby. Od něj pak převzala i jeden z jeho systémů dílčích kvalit výtvarného artefaktu: Výraz; Funkčnost; Obsah; Formát; Kompozice; Technika; Barevnost; Kresebnost; Modelace; Ornamentace; Originalita. (Slavíkovy definice prezentuje na s. 14–16. To, jak je upravila vzhledem ke svému empirickému materiálu, prezentuje v *Příloze* na s. 2.) Rozbor rozhovorů, resp. řeči dětí, z hlediska toho, jaké kvality kresby jsou jako autoři schopni použít při reflexi svého díla, pak představuje těžiště výzkumné práce autorky.

Rozbory jednotlivých rozhovorů autorka prezentuje jednak v nich samých – prostřednictvím barevně provedeného kódování. (Kód viz *Příloha* s. 2.) Strukturované souhrny z provedeného kódování pro jednotlivé děti prezentuje autorka v kapitole 5.1 *Portréty* (s. 18–51). Následně pak prezentuje tabulky statistického vyjádření provedených rozborů – zvláště pak tu, která odpovídá na její klíčovou otázku: tabulku podílů dětí používajících některá z 11 sledovaných kritérií v 5. a 8. ročníku (s. 52–54). A co autorka zjistila?

Mezi dětmi v 5. a 8. ročníku nebyly v počtu používaných kvalit reflexe vlastní kresby žádné zásadně dramatické rozdíly. Procentuální podíly se pohybovaly v rozsahu 0% – 21%. V řádu 10%–13% však předstihovali osmáci páťáky jen ve dvou kvalitách: Výraz a Funkčnost. V ostatních 7 z 11 kvalit (v Obsahu a Ornamentaci nebyl rozdíl) však osmáci za páťáky zaostávali v řádu 4%–21%. V jiném třídění pak autorka mohla konstatovat, že děti používajících k reflexi svého díla do 4 kvalit bylo mezi osmáky 50%, zatímco mezi páťáky jen 33%; a dětí používajících 7–8 kvalit bylo mezi osmáky jen 12%, zatímco mezi páťáky 27%. Jako méně kompetentní vycházejí pak osmáci i v rámci toho, když autorka prezentuje kvalitativní rozbor, jak děti s danými kvalitami při reflexi svých kreseb zacházely (s. 57–60).

Své zjištění následně autorka diskutuje v rámci tematizace otázky tzv. krize dětského výtvarného projevu ve starším školním věku. Ze zjištění autorky vyplývá, že na straně dětí v 8. ročníku se jedná spíše o vyšší intuitivní kritičnost vůči své vlastní neschopnosti vizuálně realistické kresby. A nikoli, že by ve srovnání s dětmi 5. ročníku byly schopnějšími v explicitní analýze jeho dílčích kvalit a prvků volajících po zdokonalení – spíše naopak. Autorka pak vtahuje do hry rozhovory s učitelkami výtvarné výchovy a vybrané dva tituly teorie didaktiky výtvarné výchovy, které se problematikou krize dětského výtvarného projevu dotýkají. Výsledný dojem je takový, že možného úbytku ve schopnosti (či v ochotě?) explicitně reflektovat dílčí kvality a prvky kresby, které volají po zdokonalení v dílech dětí staršího školního věku, si asi nejsou ani učitelky, ani didaktici vědomi, nebo tuto možnost vytěsňují. A to možná obdobně, jako to, že děti na základní škole se nejsou schopné za 8 ročníku naučit kreslit tak, aby zvládly zobrazení lidské postavy či stromu na opravdu vizuálně realistické úrovni.

Cením si pak též poměrně diferencované úvahy o tom, jaká jsou omezení výzkumu z perspektivy jeho možné elaborace, pokračování (s. 66–67). Zvláště pak myšlenky na to, že by bylo produktivní triangulovat prováděný rozbor hlediskem hodnocení, resp. klasifikace kreseb profesionály, a tak prověřit, zda schopnost verbální reflexe dílčích kvalit kresby skutečně koreluje se schopností výtvarné tvorby a jejího zdokonalování (třeba prostřednictvím opakované kresby?).

V souhrnu tedy soudím, že autorka svůj úkol zvládla velmi úspěšně a doporučuji její bakalářskou práci k obhajobě.